

Bu günlərdə ölkəmizin evsahibliyi etdiyi Dünya dini liderlərinin II Bakı sammiti Azərbaycanın tolerant ölkə olmaqla yanaşı, multikultural dəyərlərə qiymət verməsinin bariz nümunəsidir. Dünyanın aparıcı dini liderlərinin Bakıda toplaşması və bəşəriyyəti narahat edən aktual məsələləri müzakirə edib çıxış yolları axtarmasında ölkəmizin təşəbbüskarlıq göstərməsini çıxış edən məruzəçilər də yüksək dəyərləndirdilər.

Prezident İlham Əliyevin sammitdə söylədiyi dərin məzmunlu nitqində – multikulturalizmin Azərbaycanda həm həyat tərz, həm də dövlət siyasəti olduğunu xatırlatmasını dünyaya örnək saymaq olar. Dövlət başçımız dedi: “Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanda bu istiqamətdə bir çox önəmli addım atılıb və bir neçə beynəlxalq mötəbər tədbir keçirilib. Bu tədbirlərin

Azərbaycan xalqının həyat tərzidir.

Britaniyalı tədqiqatçı Kənan Malik yazır ki, əgər 30 il bundan əvvəl multikulturalizmə Qərbi ölkələrində mövcud olan sosial problemlərin həllinin bir vasitəsi kimi yanaşırdılsa, indi artıq onu cəmiyyətdə mövcud olan sosial problemlərin səbəbi kimi qəbul edirlər. Multikulturalizm

Azərbaycanın çoxmillətli və tolerant ölkə olması bizim böyük sərvətimizdir, üstünlüyümüzdür. Azərbaycan onun ərazisində yaşayan bütün millət və xalqların ümumi vətənidir. Ərazimizdə yaşayan azərbaycanlı da, ləzgi də, avar da, kürd də, talış da, udin də, qumuk da, başqası da – bütünlükdə hamısı azərbaycanlıdır. “Azərbaycan” sözü bizi həmişə birləşdirib. Respublikamızın ən başlıca sərvəti əsrlərdən bəri bu torpaqda yaşayan, öz taleyini, öz həyatını bu torpağa bağlayan, müxtəlif millətlərdən olan, müxtəlif dinlərə etiqad edən adamlardır. Ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər zəngin olar.

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

Azərbaycan multikulturalizmi dünyaya örnəkdir

bəziləri ənənəvi xarakter daşıyır. Məsələn, Bakı Humanitar Forumu, BMT tərəfindən dəstəklənən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu, BMT Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumu, dünya dini liderlərinin Zirvə görüşü ənənəvi olaraq keçirilir. Bütün bu tədbirlərin bir məqsədi var: Dinlərarası dialoqu möhkəmləndirmək, dini ayrı-seçkiliyə qarşı mübarizə aparmaq, multikultural dəyərləri təbliğ etmək, beləliklə, dünyada gedən müsbət proseslərə öz töhfəmizi vermək. Çünki biz yaxşı görürük, mətbuatdan da izləyirik ki, dini, etnik, məzhəb zəminində bir çox xoşagəlməz hallar – münaqişələr, qarşıdurmalar, müharibələr, qardaş qanının axıdılması baş verir. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda psevdodini şüarlar altında cinayətlər törədilir. Biz bu istiqamətdə öz söylərimizi birləşdirməliyik”. Sammitdə qeyd olundu ki, Azərbaycan dövlətinin maliyyə dəstəyi ilə bütün dinlərin məbədləri əsaslı şəkildə təmir edilib və ya yenidən tikilib. Dinlərarası dialoqun Azərbaycanda qədim tarixi var və müasir Azərbaycan dövləti bu ənənələrə sadıqdır. Azərbaycan Prezidenti dedi: “Biz İslam dininə sadıq, öz dinimizi təbliğ edirik. Eyni zamanda, Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri sərbəst yaşayır, fəaliyyət göstərir, öz dini ayinlərini icra edir. Ölkəmizdə çox gözəl ictimai ab-hava var”.

Dövlət başçısının sözlərinə görə, bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan dinlərarası dialoqun inkişafında öz önəmli rolunu oynayır, bundan sonra da oynayacaq. Əsrlər boyu ölkəmizdə bütün dinlərin, bütün etnik qrupların nümayəndələri bir ailə kimi mehribanlıq, dostluq, qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşayıblar. Azərbaycan çoxkonfessiyalı, çoxmillətli ölkədir. Bu, bizim böyük sərvətimizdir. Dini və etnik müxtəlifliyimiz bizim böyük sərvətimizdir. Azərbaycanın uğurlu inkişafı, sabitliyin bərqərar olması istiqamətində atılmış bütün addımların arxasında dini və milli dözümlülük, tolerantlıq dayanır.

Odur ki, çoxəsrlik dəyərlərə dayanan multikulturalizm ənənələri bu gün Azərbaycan dövləti tərəfindən uğurla davam etdirilir, hətta münaqişə və ksenofobiya, islamofobiyanın mövcud olduğu qloballaşan dünyada Azərbaycanda multikulturalizm bir dəyərlər toplusu, etnomədəniyyətlər çəlgisi kimi müxtəlif etnik, milli və dini mənsubiyyətlərə məxsus xalqlar, icmaların birgə sülh və əmin-amanlıq, dostluq şəraitində yaşaması bütün dünya üçün nümunədir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından – 1993-cü ildən sonra ölkədə yaşayan xalqlar və icmalar arasında həmrəylik və dostluq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi və hamının azərbaycançılıq, dövlətçilik ideologiyası ətrafında sıx birləşməsi baş verdi.

Ölkəmizdə multikultural cəmiyyətin bir cür formalaşmasının bir səbəbi var. Prezident İlham Əliyevin də dediyi kimi, multikulturalizm

bir siyasət kimi, ilk olaraq, ABŞ-da, Kanadada, eləcə də Avstraliyada meydana gəlib. Belə ki, qeyd edilən ölkələrdə bu etnik, milli, irqi müxtəliflik onları tənzimləmək istiqamətində izolyasiya və assimilyasiya siyasətinin iflası, səmərəli olmaması multikulturalizm siyasəti anlayışını ortaya çıxardı. Lakin bir müddət sonra bu, reallıqda baş verən proseslərə özünü doğrultmadı, əksinə, irqi, milli, dini ayrı-seçkilik, islamofobiya, ksenofobiya kimi hadisələrin fonunda qarşıdurma və gərginliklər meydana gəldi. Hətta 2011-ci ildən ilk dəfə Böyük Britaniyanın Baş naziri D. Kameronun Münhendə keçirilmiş təhlükəsizlik üzrə toplantıda multikulturalizmin bir siyasət kimi artıq özünü doğrulda bilməməsini vurğulanması, Fransanın eks-prezidenti Nikola Sarkozi və Almaniyanın Kansleri Angela Merkelin də bu fikirləri dəstəkləməsi bunun sübutudur.

Azərbaycanın multikulturalizm ideyalarına əsaslanaraq yürütdüyü siyasət və ölkədə yaşayan dini, milli, irqi mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, bütün xalq və dini icmaların həmrəy şəkildə yaşaması, azərbaycançılıq ideologiyası ətrafında sıx birləşməsi ilə qazandığı nailiyyət göstərir ki, multikulturalizm və tolerantlıq reallıqda özünü doğruldur. Bu barədə yazan nüfuzlu xarici nəşrlər də, haqlı olaraq, Azərbaycanın multikultural modelini dünyaya örnək kimi təqdim edirlər.

Ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun rəhbəri Mehriban xanım Əliyevanın fəaliyyətində milli mədəni irsimizin qorunub saxlanılması, dünyaya tanıtılması ilə yanaşı, Azərbaycanın tolerantlıq və multikultural ənənələrinə də diqqət ayırması mühüm yer tutur.

Fondun təşkilatçılığı ilə “Parisin ürayında Azərbaycan” adlı tədbir (2015-ci il) çərçivəsində “Dini tolerantlıq: Azərbaycanda birgə yaşamaq mədəniyyəti” mövzusunda konfransın keçirilməsi, eləcə də dünyaca məşhur azərbaycanlı fotoqraf Reza Deqatinin “Azərbaycan tolerantlıq ölkəsi” sərgisinin nümayişi kimi layihələr görülmə işlərin sadəcə bir qismidir.

Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə keçirilən “Mədəniyyətlərarası dialoqda qadınların rolunun genişləndirilməsi”, “Qloballaşma şəraitində mədəniyyətlərin rolu”, “Çoxmədəniyyətli dünyada sülh şəraitində birgə yaşama”, “Azərbaycan – tolerantlıq məkanı” layihələri təkcə region üçün deyil, bütün

bəşəriyyət üçün önəmli çağırışlar edilməsi baxımından yüksək qiymətləndirilir.

Tarix boyu sivilizasiyaların və mədəniyyətlərin qovşağında yerləşən Azərbaycanda məscidlərin, kilisə və sinaqoqların fəaliyyəti üç səmavi din nümayəndələrinin bu gün də həmrəy şəkildə birgə yaşadığını göstərir. Ölkəmizdə multikulturalizm siyasəti təkcə məscid, kilisə və sinaqoqların təmiri və yenidənqurulması ilə yekunlaşmır. Roma katekombasının bərpası, Vatikan kitabxanasındakı nadir əlyazmaların bərpası, Roma Katolik muzeyinin filsoflar zalının təmiri və digər layihələrin təşkili müsəlman Şərqində ilk demokratik respublikanın varisi olan dövlət kimi Azərbaycanın multikultural dəyərləri əməldə yaşatdığını sübut edir.

Dövlətimiz başda olmaqla Heydər Əliyev Fondunun bu cür əhəmiyyətli layihələri, eləcə də mədəniyyətlərarası və sivilizasiyalararası dialoq forumlarının Bakıda keçirilməsi və bu sahədə Azərbaycanın təşəbbüskar olması təqdirəlayiq haldır.

Prezident İlham Əliyevin 2015-ci il mayın 18-də Bakıda keçirilmiş “Mədəniyyəti ortaq təhlükəsizlik naminə paylaşıq” mövzusunda 3-cü Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun rəsmi açılışında etdiyi çıxışda Azərbaycanın mədəniyyətlərarası dialoqda, multikulturalizmin inkişafında öz rolunu oynadığını, ölkəmizin sivilizasiyaların, mədəniyyətlərin, dinlərin qovşağında yerləşdiyini diqqətə çatdırması önəmli nüanslardandır.

Tarixi İpək yolunda yerləşən Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu məkan olaraq, əsrlər boyu milli-mədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınır. Yaradılmış Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin fəaliyyəti müasir dövrdə respublikamızda gerçəkləşdirilən siyasətin tolerantlıq prinsiplərini uğurla tanıdır. 2016-cı ilin Prezidentimiz tərəfindən “Multikulturalizm ili” elan edilməsi və bununla bağlı qərar qəbul edilməsi, tədbir və layihələr həyata keçirilməsi multikultural ənənələrin daha geniş tanıtılması baxımından olduqca önəmli oldu.

Azərbaycanın UNESCO ilə əməkdaşlığı, eləcə də Heydər Əliyev Fondunun uğurlu və məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir ki, tolerant və multikultural imicə sahib olan xalqımızın milli mədəni irsinin ümumbəşəri irsin bir hissəsinə çevrilməsi və beynəlxalq aləmdə tanı-

dılması baxımından mühüm nailiyyətlər qazanılıb. Aparılan yüksək səviyyəli islahatlar nəticəsində 2003–2017-ci illər ərzində UNESCO-nun sənədlərində Azərbaycan Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına 13 nümunə daxil edilib.

Azərbaycan muğamının (2003), aşiq sənətinin (2009), Novruz bayramının çoxmillətli nominasiya üzrə (2009), ənənəvi Azərbaycan xalçaçılıq sənətinin (2010), tar ifaçılıq sənəti (2012), milli baş örtüyümüz olan kəlağayı sənətinin (2014), Lahıcın misgərlik sənəti (2015), “Kamança simli musiqi alətinin hazırlanması və ifaçılıq sənəti”nin (2017) UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına daxil edilməsi zəngin mədəniyyətimizin ümumbəşəri dəyər qazanması və dünyada tanıtılmasında önəmli addımdır.

Çövkən ənənəvi Qarabağ atüstü oyununun 2013-cü il dekabrın 2-8-də Bakıda keçirilmiş UNESCO-nun Qeyri-maddi Mədəni İrs üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 8-ci sessiyası çərçivəsində qəbul edilmiş qərara əsasən, UNESCO-nun Təcili Qorunmaya Ehtiyacı olan Qeyri-maddi Mədəni İrs Siyahısına daxil edilməsi də xüsusi vurğulanmalıdır.

2018-ci ildə “Yallı” ənənəvi qrup rəqslərinin UNESCO-nun Təcili Qorunmaya Ehtiyacı olan Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısına, 2019-cu ildə Azərbaycanın “Xan Sarayı ilə birgə Şəkinin tarixi mərkəzi” UNESCO-nun Ümumdünya İrs Siyahısına daxil edilməsi dövlətimizin bu istiqamətdə uğurla apardığı mədəni siyasətin davamıdır.

Ölkənin Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva sentyabrın 25-də Romadakı Custiniani sarayında keçirilən “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasının 100 illiyi və Azərbaycan Respublikası ilə İtaliya Respublikası arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətləri” adlı konfransdakı çıxışında xalqımızın tolerantlıq ənənələrini bir daha dünyaya çatdırdı: “Azərbaycan sülhsever, qədim sivilizasiyaya, qədim mədəniyyətə və tarixə malik olan bir ölkədir. Ölkəmizdə dini və ya milli zəmində heç zaman heç bir qarşıdurma olmayıb və bu gün də yoxdur. Əsrlər boyu Azərbaycanda müxtəlif dinlərin, mədəniyyətlərin, millətlərin nümayəndələri sülh, qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşayıblar. Təsadüfi deyil ki, bu gün də Azərbaycan dünyada multikulturalizm mərkəzlərindən biri kimi tanınır.”

Nərmən ƏHMƏDOVA,
“ASAN xidmət”in böyük məsləhətçisi, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının ikinci kurs tələbəsi

